

Karolina SÓWKA

Uniwersytet w Siedlcach

Wydział Nauk Społecznych

karolina.sowka@uph.edu.pl

<http://orcid.org/0000-0003-0825-143X>

<https://doi.org/10.34739/dsd.2024.01.14>

**RECENZJA MONOGRAFII DAVIDA SHAMBAUGHA,
*WHERE GREAT POWERS MEET: AMERICA AND CHINA IN SOUTH-
EAST ASIA, NEW YORK 2021*¹**

Aktywność Stanów Zjednoczonych i Chińskiej Republiki Ludowej jest przedmiotem uważnej obserwacji badaczy sceny międzynarodowej. Interesującą perspektywę przedstawia monografia *Where Great Powers Meet: America and China in Southeast Asia*, której autorem jest uznany specjalista w zakresie studiów nad Chinami David Shambaugh. Amerykański badacz był pierwszym cudzoziemcem, któremu władze ChRL zezwoliły na podjęcie studiów na kierunku stosunki międzynarodowe na chińskim uniwersytecie. Shambaugh oprócz krótszych wyjazdów na szkoły letnie spędził dwa lata na uniwersytecie w Pekinie, gromadząc materiały do swojej dysertacji doktorskiej. W ciągu kariery badawczej opublikował liczne monografie, prace zbiorowe i artykuły w czasopismach naukowych.

Where Great Powers Meet: America and China in Southeast Asia została wydana przez Oxford University Press w 2021 r. Treść publikacji podzielono na siedem rozdziałów opatrzonych przedmową, przypisami oraz indeksem końcowym. Stanowi ona aktualne i wartościowe źródło wiedzy zaprezentowanej w ujęciu szeroko pojętego paradygmatu realistycznego.

Shambaugh myślą przewodnią monografii uczynił rywalizację Stanów Zjednoczonych i Chin, koncentrując się na regionie Azji Południowo-Wschodniej. Autor zwrócił uwagę na jej wielowymiarowy charakter, obejmujący kwestie polityczne, gospodarcze, kulturowe i militarne. Podkreślił również rosnącą rolę regionu, którego synonimem dla wielu badaczy stało się Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej (*Association of South-East Asian Nations*, ASEAN). Shambaugh zwrócił uwagę na fakt, że państwa członkowskie sprawnie radzą sobie z manewrowaniem między rywalizującymi stronami, potrafiąc zyskać na walce dwóch potęg o wpływy.

Autor konsekwentnie zaprezentował dwa symetryczne obrazy obecności USA i ChRL w Azji Południowo-Wschodniej. Najpierw przedstawił historię początkowych kontaktów Stanów Zjednoczonych z państwami regionu, sięgających pierwszej połowy XIX w., które dotyczyły przede wszystkim kwestii handlowych i religijnych. W przeszłości Amerykanie

---

¹ D. Shambaugh, *Where Great Powers Meet: America and China in Southeast Asia*, Oxford University Press, New York 2021, ss. 326, ISBN 9780190091132.

koncentrowali uwagę na Chinach, Japonii i Korei, mniejsze znaczenie przypisując pozostałym państwom. Ponadto ukazana została ewolucja roli, jaką USA odgrywały w regionie, szczególnie wskutek wydarzeń mających miejsce po wybuchu II wojny światowej, oraz zmiany zachodzącej w polityce prowadzonej przez kolejne amerykańskie administracje.

W dalszej części omówiono działania podejmowane przez Stany Zjednoczone w okresie prezydentury Baracka Obamy i Donalda Trumpa. Analiza objęła trzy wymiary: dyplomację, handel i bezpieczeństwo. W latach 2009-2017 dążono do pogłębiania i wzmacniania relacji z państwami w regionie, a zwrot ku Azji (*pivot to Asia*) zaowocował między innymi podpisaniem licznych umów i zwiększeniem obecności wojskowej. Przejęcie władzy przez Donalda Trumpa przyczyniło się do pogorszenia relacji z państwami Azji Południowo-Wschodniej. Jego działania pokazały, że Stany Zjednoczone nie są partnerem, na którym można w pełni polegać. W tej części autor zaprezentował także stosunki USA ze Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej. W szczególny sposób Shambaugh zanalizował relacje w obszarze bezpieczeństwa Stanów Zjednoczonych z państwami członkowskimi tejże organizacji.

Następnie autor przeszedł do drugiego obrazu, czyli perspektywy Chin. Pierwsze udokumentowane kontakty Państwa Środka z krajami w regionie Azji Południowo-Wschodniej sięgają czasów dynastii Qin (221-206 p.n.e.). W czasach cesarstwa w chińskiej percepcji państwa regionu, z którymi utrzymywano relacje handlowe, były uznawane za trybutariuszy. Autor wskazał również, że w okresie Republiki Chińskiej (1912-1949) wszelkie interakcje miały charakter pozapaństwowy, a oficjalne stosunki praktycznie nie istniały. W swych początkach ChRL utrzymywała stosunki dyplomatyczne jedynie z czterema państwami regionu. Istotne zmiany w relacjach z państwami Azji Południowo-Wschodniej miały miejsce w latach 70., po dojściu do władzy Deng Xiaopinga. Od tego czasu priorytetem stały się kwestie gospodarcze i rozwój państwa. Przełomem w postrzeganiu Chin był kryzys azjatycki w 1997 r., kiedy władze w Pekinie wsparły finansowo niektóre państwa regionu.

Polityka Chin prowadzona w ostatnich latach przyczyniła się do wzmocnienia więzi gospodarczych i politycznych z państwami Azji Południowo-Wschodniej, rozwijano także współpracę w obszarach turystyki i edukacji. Shambaugh wskazał, że bliskość geograficzna ułatwia ChRL zwiększoną obecność w regionie. Chiny nasilają interakcje z członkami ASEAN, wykorzystując liczne instrumenty dyplomatyczne, gospodarcze, kulturalne oraz militarne. Autor podkreślił szczególne znaczenie dla władz w Pekinie relacji z Indonezją, Malezją i Tajlandią, jego zdaniem stosunkom z pozostałymi państwami nadano mniejszy priorytet.

Zdaniem autora kraje Azji Południowo-Wschodniej umiejętnie radzą sobie, z rywalizacją potęg. Badacz wskazał, że żadne z państw nie pozostaje pod całkowitym chińskim bądź amerykańskim wpływem, starając się czerpać korzyści z istniejącej sytuacji. Niektóre państwa ASEAN stosują strategię określaną jako *hedging*, polegającą na naprzemiennym prowadzeniu polityki równowagi sił lub *bandwagoningu*. Oznacza to, że część z państw Azji Południowo-Wschodniej jednocześnie wykorzystuje elementy równoważenia wobec USA i Chin, jak też czerpie korzyści z rosnącej konkurencji między dwiema potęgami.

W podsumowaniu Shambaugh stwierdził, że to właśnie Azja Południowo-Wschodnia stanie się główną areną rywalizacji Chin i Stanów Zjednoczonych, co będzie wyzwaniem dla elit politycznych państw regionu. Ostatecznie autor zaprezentował cztery możliwe scenariusze na przyszłość, od wzrastającego *bandwagoningu* na rzecz Chin, poprzez kontynuowanie „miękkiej rywalizacji” chińsko-amerykańskiej, następnie polaryzację i „twardą rywalizację”, aż po bardziej neutralny *hedging*.

Monografia *Where Great Powers Meet: America and China in Southeast Asia* stanowi ważny wkład w badanie rosnącej rywalizacji Stanów Zjednoczonych i Chin. Shambaugh w przejrzysty i interesujący sposób przedstawił, jak ta rosnąca konkurencja oddziałuje na państwa członkowskie ASEAN. Co ważne, ukazał tło historyczne niezbędne do zrozumienia współczesnych wydarzeń i procesów. Struktura publikacji jest spójna i pozwala na poznanie perspektywy zarówno Stanów Zjednoczonych, Chińskiej Republiki Ludowej, jak i dziesięciu państw regionu. Wskazuje mocne i słabe strony chińskich i amerykańskich działań. Jest to lektura zdecydowanie warta uwagi.